

Karlstad i förändring – en tidsresa. Kvarteret Mercurius.

Förslag till uppgifter för studiecirkeln.

Del 1 – Drottninggatan

Klicka på Drottninggatan 8. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Välkommen till Drottninggatan 8.....

Här på husväggen sitter en av Carlstads-gilletts minnesplattor. Vad berättar den om för händelse? Undersök med hjälp av minnesplattorna de 8 byggnader som överlevde branden. Låt var och en i gruppen fundera på förslag om ny minnesplatta. Ställ upp ett antal urvalskriterier och argumentera för ditt förslag.

Som vuxen brukar man säga att man har "framtiden bakom sig". Men låtsas för ett ögonblick att du återigen är 13 år och att du ska rita och berätta om dina framtidsdrömmar. Vad drömde du om då? Lyssna först på Pelle och Morgan och skriv sedan själv ner en liknande berättelse. Jämför sedan i gruppen vad ni har kommit fram till.

Vi har nu kommit tillbaka till våren 1970.....

Har du minnen från ICA? Berätta din historia och bli en del av ICA:s stora arkiv. Har du minnen av en förälder som var handlare eller har du själv jobbat i butik, lager eller kontor. Gå in på länken "historien om ICA". Klicka på rutan "berätta din historia".

Nu är det sensommar 1968.....

Hur gick det till när Karlstad fick sin första biograf? Undersök.

Kommer du ihåg? Vad fanns det för biografier i Karlstad innan Filmstaden öppnade?

Diskutera. Det har funnits ett flertal kända filmregissörer som var värmlänningar. Undersök vilka de var. Nämn någon av deras mest folkära filmer. Klicka "Läs mer om film och bio.....". Klicka

"film- och biografhistoria".

Det är en vinterdag på Drottninggatan 1910.....

Titta på Olof W Nilssons målning från 1910. Vilka byggnader på bilden finns kvar idag?

Olof W Nilsson dekorerade ett flertal trapphus till byggnader i Karlstad. Läs artikeln "Minnesbilder av Olof W Nilsson Karlstadskonstnären". Här kan du se vilka trapphus och interiörer han dekorationsmålade. Gör ett studiebesök på någon av dessa platser.

Nu är vi tillbaka till 1800-talet.....

Titta på bilden. Hur ser det ut idag på samma plats? Orientera dig med hjälp av de tre "blåmarkerade husen". Vilka nya kvarter inrättades i den här delen av staden? Vad kallades områdena runt Expositionshuset? Undersök med hjälp av stadskartan från 1866.

Hur stora kunde familjerna vara som bodde i nödhjälpsbaracken. Undersök med hjälp av dokumentet.

Elden är lös! I forna tider var det.....

Läs förhöret med bagare Ericson. Diskutera vad som troligen är orsaken till eldsvådan. Finns det bevis för att någon i bageriet kan misstänkas som skyldig?

Gör en vandring genom Biskopsgården. Försök att placera in de olika inrednings- och möbelstilarna

i rätt århundraden, från 1600-tal till 1800-tal. Vad tycker du är typiskt för de olika

stilarna. Jämför skillnaderna. Lyssna till en berättelse om en supé i Biskopsgården. Det är biskop Rundgrens dotter Maria som berättar om en stor middag med Karlstads borgarskap på 1870-talet. Vilken beskrivning tar du starkast intryck av? Jämför och diskutera.

På morgonen den 3 juli 1865.....

Lyssna på Gustaf Frödings berättelse om branden. Vad minns han bäst och vad tog han mest intryck av den dagen? Diskutera. Lyssna på pastor Höijers berättelse. Diskutera följderna av att en stad brinner ned till grunden och att människorna förlorar sina hem och alla ägodelar. Hur påverkades karlstadsborna mentalt, tror du? Hur gör man för att gå vidare?

Klicka på Drottninggatan 10. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna

Välkommen till Drottninggatan 10.....

Innan du går vidare till nästa tidsstation fundera över om du har några egna minnen av någon affärsverksamhet i huset och vad där har funnits tidigare. Oftast funderar vi inte över om ett hus har förändrats byggnadsmässigt under åren. Betrakta bilden och känn efter på vilka sätt husets exteriör genomgått förändringar. Diskutera och skriv ner dina synpunkter. När du kommit längre tillbaka i husets historia och vet lite mer, jämför om dina synpunkter stämmer.

Det är vårvintern 1977. Jordbrukskassan har bytt namn.....

Undersök bakgrunden till att jordbrukskassorna bildades. Studera utvecklingslinjerna till dagens Swedbank. Läs protokollet från Karlstadsortens nybildade jordbrukskassa. När bildades kassan? Vad tar man beslut om på sammanträdet?

Året är 1959. Wermlands brandstodsbolag har.....

"Pyromanen greps på bar gärning". Läs förstasidorna av Expressen och NWT. Vad ger tidningarna för bild av pyromanen och hans familj (klicka blå pil)?

Hur gick det till när pyromanen greps? Läs polisförhöret med polisman Birger Hjert som grep pyromanen. Vad kan tänkas vara orsaken till att han erkände? Diskutera.

Se filmen om pyromanbränderna. Vilka åtgärder vidtogs för att spåra pyromanen och gripa honom? Hur tror du stämningen var i Karlstad vid denna tid? Du kanske själv minns? Berätta.

Nu är det 1947. Vi besöker Klaessons möbelaffär.....

Titta i möbelkatalogen från 1902. Hur har möblerna förändrats på 100 år? Jämför stilar och material då och nu. Diskutera. Walfrid Svenssons möbelaffär är en av Karlstads äldsta företag. Läs igenom presentationen av firman och titta på bilderna. Tag kontakt med dagens innehavare och jämför hur företaget har förändrats på 100 år. Jämför sortiment då och nu. Strejker belyser på ett tydligt sätt hur arbetsförhållandena var förr i tiden. I augusti 1916 strejkade möbelsnickare hos firman Walfrid Svensson & Co. Läs dokumentet från förhandlingarna på Stadshotellet i Karlstad 10 och 11 augusti. Vilka punkter i det nya avtalet var arbetsgivare och arbetstagar oense om? Undersök.

Året är 1940 och andra världskriget pågår.....

Läs berättelsen "När Karlstadsborna köpte luftvärnskanoner", Lyssna på intervjun med borgmästare Gunnar Lindskog. Ta ställning till följande. Vilka var orsakerna och drivkrafterna bakom att det bildades en luftskyddsförening i Karlstad 1938? På vilka sätt organiserades propagand- och informationsarbetet med att få karlstadsborna att samla in pengar till hemortsluftvärnet? Undersök. Kan man påstå att luftvärnet i Karlstad hade en tillräcklig och effektiv organisation på våren 1940? Undersök och diskutera (klicka Läs om luftvärnet i Karlstad.....).

Vi befinner oss i årsskiftet 1939-1940.....

Fundera på vilka problem de svenska frivilliga mötte när de kom till Finland. Vilka uppgifter fick Svenska Frivilligkåren i Finland? (Klicka blå pil) Undersök. Vad var Värmlands Rusthållareförening? Vad hade föreningen för uppgifter? Vad gjordes konkret för de efterlevande till dem som stupat i kriget? Undersök. Diskutera de svenska insatserna i finska vinterkriget 1939-1940. Efter kriget påstod den ryske utrikesministern Molotov att det s.k. vinterkriget egentligen var "Sveriges krig". Vad kan han ha menat med det påståendet? Var "Finlands sak vår"? Gjordes det tillräckligt?

Nu är vi på 1920-talet. Detta hus uppfördes.....

Här i Domprostgården förvarades Karlstads stads- och domkyrkoförsamlings kyrkoböcker under många år. Släktforskning är spännande. Men visste du att vi i Sverige hade befolkningsstatistik redan 1749 då Tabellverket bildades. Titta på befolkningsstatistiken för Karlstads stadsförsamling år 1776. Undersök barnaföderskornas ålder i Karlstad det året. Vilka var de vanligaste sjukdomarna under våren, sommaren och hösten 1776? Räkna efter hur många invånare i stan som hade röt- och fläckfeber under året. Leta reda på en ovanlig dödsolycka som inträffat samma år.

Vill du undersöka liknande uppgifter från din födelseförsamling, klicka på länken Tabellverket. Gå därefter in på nya hemsidan – www.ddb.umu.se – Våra databaser – Tabellverksdatabasen – Klicka på 4:e punkten. Med hjälp – Sök i Tabellverket – Start. Om du vill bli inspirerad att börja släktforska, glöm inte bort att titta i Nättidningen Rötter, klicka på "Vill du börja släktforska?"

Året är 1864. Fredrik Olsén har just övertagit.....

Titta på avlöningslistan för minderåriga vid Olséns tobaksfabrik 1872. Vad låg dagslönen på för Axel Olsson, Maria Pehrsson och de andra barnen? Vad skulle det tänkas bli omräknat i dagens penningvärde? År 1875 tjänade en industriarbetare 1 kr 50 öre/dag. Vad säger FN:s barnkonvention om barn och arbete? Undersök.

Klicka på Drottninggatan 12. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Våren 2008 är här. Vi befinner oss.....

När arkeologiska undersökningar har genomförts i Karlstad har de ofta resulterat i ett omfattande fyndmaterial. I alla tider har människor hittat föremål när de grävt i marken. Har du själv hittat något eller äger du någonting som legat i jorden länge? Ta med föremålet och berätta vad du vet om det. Försök att med gruppens samlade kunskap bygga en historia kring föremålets ursprung, tillverkning och användning. Behöver du råd kontakta arkeologerna på Värmlands Museum.

Vi är tillbaka till 1970. Huset på bilden byggdes.....

Lyssna på intervjun med Ingvar Karlsson när han berättar minnen från Sven-Ingvars-tiden. Kanske har du egna, privata minnen förknippade med Sven-Ingvars musik. Det kan vara spelningar på Folkets hus, folkparksdanser, Fröken Fräken-fester eller danskvällar på Sandgrund. Berätta.

Det är krigsåret 1916. Här på Drottninggatan 12 ligger.....

I ungefär 100 år har vi haft elektricitet i Karlstad. År 1905 togs det första steget till att förse staden med den nya energikällan. Vad sa avtalet om att strömleveransen skulle avbrytas vid

vissa tider? Undersök. Idag är vi nästan helt beroende av elektriciteten. Trots det har människan haft tillgång till el under en mycket kort tid av sin historia. Vi tar det för självklart att bara trycka på en knapp för att få ljus. Men för att få perspektiv på tillvaron kan man fundera på hur vi har kunnat överleva utan elektricitet i tusentals år. Hur såg en dag ut i mormorsmors liv, från morgon till kväll, i slutet på 1800-talet? Vad använde man på den tiden där vi idag använder elektricitet? Diskutera.

Det är den 2 april 1895. Ordenssamfundet N.T. har blivit.....

Nu för tiden tar vi i Sverige för givet att det är en mänsklig rättighet att få mat för dagen och tak över huvudet. Men så har det inte alltid varit. Det är bara drygt 150 år sedan vi fick en lagstadgad fattigvårdsorganisation i landet. Vad kostade 1872 ett bortackorderat barn under ett år? Finns det något samband mellan barnets ålder och kostnaden? Undersök. Klicka "herrgården Klaraborg".

Vad kostade s.k. "barnuppfostringshjälp" under en månad? Diskutera vad hjälpen kunde bestå av. Fattigvårdsnämnden gav också tillfälligt familjeunderstöd och hjälp till hyran. Vad kunde orsakerna vara till att en familj behövde understöd? I vilka stadsdelar bodde människorna som finns med i dokumentet? Finns det något som tyder på att fler fattiga bodde här än i andra delar av staden. Undersök. Studera Karlstads fattigvårdsnämnds matgåva till Anna Eliasson. Diskutera vad du skulle göra av råvarorna och hur länge de skulle räcka till tre personer. Klicka "det nya huset".

Året är 1873. I år har huset fått en ny hyresgäst.....

I våra dagar läser vi ganska ofta i tidningarna om förstörelse av skolor, elever som använder droger och om våld riktat mot lärare. Man frågar sig ibland om det här är typiskt för vår tid, eller har det förekommit tidigare? Läs igenom de tre elevvårdsärendena från 1887 och 1890. Gör jämförelser med då och nu. Vilka är skillnaderna.....och likheterna?

Klicka på Drottninggatan 14. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Grand hotell – ett begrepp i Karlstad under.....

Titta på det nutida fotografiet av gamla Grand hotell. Nästan alltid har byggnader ändrat utseende under årens lopp, något har tillkommit och annat har tagits bort. Hur tror du den här byggnaden har förändrats över tid? Diskutera. Titta på nästa sida för att se svaret.

Det är fredsåret 1945. "Ett av Värmlands....."

Förr i tiden var Grand hotell ett känt nöjesetablissemang i Karlstad. Titta på filmen från 1942 och interiörbilderna från hotellet och försök att känslomässigt beskriva hur det kunde ha varit att roa sig där under krigsåren. Diskutera.

Det är sommar och året är 1942.....

Mordet på radiohandlare David Bengtsson är ett av tre ouppklarade mord i Karlstad under 1900-talet. Läs förhöret med fröken Löfgren, som först hittade Bengtsson. Vad kunde polisen konstatera om dödsorsaken? Fanns det något tänkbart motiv med i bilden? Vad skrev tidningarna om mordet? Undersök. Vilka är de två andra ouppklarade mordena? Kommer du ihåg?

Den 24 oktober 1940 hördes ett kraftigt motorbuller.....

Läs berättelsen om den nödländade tyske flygaren Ludwig Fröba. Var startade han med sitt flygplan och vilket var hans slutmål. Vad anger han för skäl till nödlandningen på Färjestads travbana? Kan det finnas helt andra motiv till att han landade i Karlstad? Finns det något i

berättelsen som styrker detta? För att du ska få en tidsbild, lyssna på Sven Ivar Kellers berättelse.

Det är i april 1940. I samband med krigsutbrottet.....

Läs försvarsområdesstabens första skriftliga order. Hur märks det i skrivelsen att Sverige befinner sig i en allvarlig situation? Diskutera. Hur såg försvarsledningen på hotbilden mot Sverige under mellankrigstiden. På vilket sätt förändrades synen under 1930-talet? Undersök. Klicka blå pil.

Undersök vidare hur inriktningen av försvaret i Värmland utvecklades mellan april 1940 och november 1942. Klicka blå pil. Lyssna på kapten Karl Lundgrens berättelse. Vad ger han för bild av händelserna i april 1940? Diskutera.

Det här fotot är taget omkring 1905.....

Stora hotell har nästan alltid en inneboende utstrålning av internationell atmosfär. Förr i tiden flockades folk runt hotellen när ryktet gick att en känd filmskådespelare var på väg. När Fridolf Rhudin bodde på Stadshotellet någon gång på 1920-talet, var vägen till Karlstads teater kantad av folkmassor för att få se den populära komikern.

Berättelserna om gästerna på Stadshotellet är många men ingen kunde berätta som Kerstin Welin-Lindh. Läs hennes målande beskrivningar om en kultur från en svunnen tid! Varför var hotellen ofta en metropol förr i tiden? Idag finns återigen en efterfrågan att uppleva hotell med karaktär både i Sverige och internationellt. Undersök på webben klassiska hotell i världen.

Det här är Drottninggatan på 1890-talet. Så såg.....

Läs stadsläkare Lundbergs rapport om hälsotillståndet i Karlstad 1898. Undersök om orsakerna till sjukdomarna går att härleda till levnadsförhållandena vid den här tiden. Vilka av dessa åkommor kan man fortfarande drabbas av i vårt samhälle? Diskutera.

Studera provinsialläkarens rapport om renhållningen i staden. Kan någon av sjukdomarna i Lundbergs rapport bero på de förhållanden provinsialläkaren beskriver? Undersök.

TBC var det tidiga 1900-talets stora folksjukdom. Läs upplysningarna och råden mot lungrot 1905. Undersök på vilka sätt sjukdomen kunde spridas.

Året är 1791. Här på Södra Torggatan bor.....

I Karlstad följde guldsmederna noga den konstnärliga utvecklingen i Sverige och övriga Europa. Wilhelm Smedbergs kaffekanna i silver var ett modernt utfört konsthantverk för den tiden. Undersök bakgrunden till den klassicistiska stilen, eller den gustavianska som den kallades

här i Sverige (klicka "Gustav III"). Vilka typer av föremål tror du präglades av stilen vid denna tid? Idag är den gustavianska stilen fortfarande mycket populär. Hur tar den sig uttryck i våra hem nuförtiden? Titta efter! Diskutera. Träna på gammal handstil! Läs namnen på familjen Smedberg och husfolket i Karlstads stadsförsamlings husförhörlängd från 1791. Titta på kartan från 1770. Vilka byggnader och platser finns idag och benämns på samma sätt? Undersök.

Del 2 – Västra Torggatan.

Klicka på Västra Torggatan 10. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Nu är vi på Västra Torggatan 10. Den här byggnaden.....

Här i huset låg under 100 år stadens mest kända modehus Ekelöf & Svenson. Gör en rundvandring i dagens hus. Gå in i båda butikslokalerna och in på bakgården och upptäck det gamla gårdshuset där syateljéer och skrädderier låg. Gå in i utskänkingslokalen en trappa

upp och se spåren efter direktör Welins våning. Skapa dig en inre bild av huset och titta på det som finns kvar från förr, innan du går tillbaka i tiden.

Det är 1954. Ekelöf & Svenson är ett välkänt modehus.....

Titta på bilderna från mannekänguppvisningen på Stadshotellet 1954.

Vilka av kläderna känns moderna även för vår tid? Diskutera. Vilken av kreationerna skulle du själv kunna bära idag? I Fundera och motivera.

Vid den här tiden hade Karlstad fortfarande en omfattande textilindustri. Läs Kerstin Welin-Lindh's artikel i VF från 1947 och undersök vad det fanns för olika industrier i staden och i övriga Värmland.

Vi har nu kommit tillbaka till 1943. Ute i världen.....

Zarah Leander var en av våra stora internationella stjärnor vid den här tiden. Hon var också en kontroversiell person i slutet av 1930-talet och i början av 1940-talet. Titta på Zarah Leander Sällskapets hemsida och undersök bakgrunden till varför hon var omstridd (klicka "Zarah Leander"). Läs därefter Paul Seilers hemsida (klicka länkar) och jämför hur de två hemsidorna framställer Zarah under denna tid i hennes karriär.

Det är våren 1939, närmare bestämt den 16 april.....

Vissa människor har haft ett stort inflytande i Karlstads historia. En av dem var direktör Wilhelm Welin. Läs delar av dottern Kerstins artiklar och fundera på vad en person som Welin kan ha betytt på olika sätt för Karlstad. Vad säger landshövding Vennerström om Welins förtjänster i sitt invigningstal? Lyssna och diskutera.

Vi har kommit tillbaka till 1922. Detta år firar.....

Läs igenom handledningen för biträden från 1927. På vilka olika sätt tror du handledningen skiljer sig från nutid? Diskutera. Finns det värden i handledningen som saknas nuförtiden? Fundera över vad du som kund värdesätter av bemötande i en affär. Gradera. Jämför sedan resultaten. Diskutera.

Det är nu 1909. Sedan tre år tillbaka är.....

Historiskt brukar man tala om tiden före och efter första världskriget 1914-1918. Det var då den gamla världen gick i kras. Mycket i samhället förändrades efter kriget. Kvinnans frigörelse genom att hon fick rösträtt, var en viktig framgång i demokratiseringsarbetet. Modet speglar också mycket av samhällsutvecklingen. Jämför modebilderna å ena sidan 1909, å andra sidan 1922 och 1933 (tidsstation 1922). Vad kan man spåra av frigörelse och nytänkande i den kvinnliga stilen och modet? Jämför och diskutera.

1865 i juli månad. Karlstad ligger i ruiner.....

Gör en stadsvandring med hjälp av bilderna som togs efter branden. Leta upp samma plats idag där fotografen stått och tagit bilderna på sensommaren 1865. Finns några av husen kvar eller andra riktmärken i stadsbilden som gör att vi kan identifiera platserna? Undersök. Skriv ut alla bilderna och ta med på vandringen.

Det är den 28 april 1858. Platsen är korsningen.....

Familjen Lyséns historia är ett människoöde som berör. Här finns många obesvarade frågor som vi aldrig kommer att få svar på. Fundera på orsakerna till och omständigheterna kring makarnas tragiska död. Diskutera. Studera bouppteckningen och tag ställning till om Lysén var en välbeställd familj eller om de var en ganska ordinär familj för den tiden.

Titta på stadskartan från 1857. Efter branden 1865 skapades en ny stadsplan. Undersök vilka

gator som togs bort och vilka som fick nytt namn.

Klicka på Västra Torggatan 12. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Här på Västra Torggatan 12 ligger ett av Karlstads.....

Färgsättning av hus väcker alltid känslor. Stämmer den här färgsättningen av fasaden med den ursprungliga från 1800-talet? Vad tror du? Diskutera.

Förtätning av stadsmiljön är inget modernt fenomen. Redan i början av 1800-talet byggdes många hus på med en andra våning. Oftast kan man se på arkitekturen om ett hus har tillförts en eller flera våningar. Tycker du att man kan se att det här huset påbyggs med en tredje våning? Fundera.

Året är 1936. I huset ligger en av Karlstads äldsta.....

Stig in i Svenssons klädehandel och undersök hur herrmodet och de manliga förebilderna förändrats under åren. Bläddra igenom modekatalogerna från 1920-talet t o m 1940 –talet.

Diskutera synen på mansrollen då och nu. Utgå från texterna och bilderna i katalogerna.

Här finner du även de manliga förebilderna på filmduken, liksom hårmodet för dagen.

Undersök om du är en "fårhund" eller en "golvmopp".

Lyssna även på Karl Edvard Andeby för att fånga den rätta tidskänslan! Skräddarna kände sig inte riktigt nöjda vid den här tiden. Vad var orsaken?

Vi har kommit till år 1890. Sedan ett år tillbaka.....

Textilindustrin i Karlstad hade i stort sett enbart kvinnlig arbetskraft. Yllefabriken på Älvgatan hade många kvinnor anställda som arbetade i hemmet. Det här var långt före det demokratiska genombrottet med kvinnlig rösträtt.

Undersök med hjälp av dokumentet kvinnornas års- och dagsinkomst. Kan man få veta något om deras sociala situation? Diskutera.

Läs NWT:s artikel om yllefabriken. Vad fanns det för olika arbetsuppgifter på fabriken?

Det är hösten 1873. En flickskola har öppnat i huset.....

Friskolor är egentligen ingenting nytt. Förr hette det privatskolor. På 1800-talet var det inte självklart att flickor skulle ha tillgång till högre utbildning som syftade till en yrkesutbildning.

Först benämndes det flickpension därefter flickskola.

Titta igenom första styrelseprotokollet från 1873. Vad ställdes det för villkor för att få börja i skolan? Undersök "redogörelsen" för skolan. Hur många timmar i veckan pågick undervisningen? Hur såg fördelningen i timmar ut mellan ämnena?

Reflektera kring skolan då och nu. Men titta först igenom filmen från 1930-talet. Lyssna därefter på intervjun med Anna-Stina Winberg. Vad tycker du det finns för problematik i skolans värld idag? Vad brukar media rapportera om? Vilka problem hade man förr i tiden, tror du? Diskutera.

Det är en försommardag 1865. Platsen är korsningen.....

På 1800-talet ägdes Färjestads herrgård av släkten Huss. Gården och platsen har en mycket lång och skiftande historia där människor passerat förbi under många år. Men hur har gården egentligen fått sitt namn? Undersök.

Klicka på Västra Torggatan 14. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Nu har du kommit till en av Karlstads mest.....

Gör en vandring upp till festsalen. På vägen finner du några kvarlevor ur Karlstads historia.

Undersök. Inredningen i festsalen och i provinsialmästarens rum är utförd i en av våra mest populära historiska konststilar. Vad brukar vi kalla stilen och epoken? Var i världen kommer inspirationen ifrån? Se även Drottninggatan 1791.

Det är den 23 september 1955. Flera tusen karlstadsbor.....

När två kungar och två statsministrar möts i Karlstad då är det något viktigt som händer.

Unionsupplösningen mellan Sverige och Norge 1905 uppmärksammades stort även internationellt. Vad tror du det var som gjorde att omvärlden såg med respekt på resultatet av unionsförhandlingarna? Diskutera. Se även Karlstadstidningen 23/9 1955.

Vilken period under 1900-talet pekade kung Olav på i sitt tal som var viktig för det svensknorska samarbetet? Undersök.

Försök att sammanfatta symboliken i Fredsmonumentet på Stora Torget. Diskutera. Hur lyder egentligen inskriptionen på sockeln?

Nu är det krigsåret 1940. I Frimurarhuset ligger.....

Hur gick det till när polisen i Karlstad skulle beslagta boken "Samtal med Hitler"? Undersök.

Fördjupning: Vad innehöll boken som svenska regeringen ansåg farligt att sprida?

I stor omfattning spreds propaganda av olika slag under krigsåren. Tidningen "Stormfacklan" är ett exempel. Läs igenom artikeln "De förrådade Norge" (klicka "Den beslagtagna propagandan"). Vilka är förrädarna bakom Norges fall 1940, enligt skribenten? Undersök.

Vi har kommit tillbaka till år 1930. Den omfattande.....

I Johanneslogen finns ett intressant föremål som berördes av en dramatisk händelse i Karlstads historia. Undersök vad som hände.

Initiativtagare till Johanneslogen var överste Arvid Cederström på Apertin. Genom Riddarhusets databas kan du undersöka den friherrliga ätten Cederströms historia (klicka Arvid Cederström).

Det är lördagen den 23 september 1905. På eftermiddagen.....

Det är många som har vittnat om de spännande dagarna i september 1905. Skulle freden bevaras eller stod Sverige och Norge inför ett krig?

I Eda och Charlottenberg förberedde sig Värmlands regemente på ett norskt anfall över gränsen. Hur var försvaret organiserat i detta område? Vad hade man ordnat med för försvarsanordningar? Varför var Charlottenberg viktig ur försvarssynpunkt? I Charlottenberg hade man ett "hemligt vapen" som skulle överraska norrmännen. Vad var det för något? Hur skulle det fungera och varifrån hade man fått idéerna till det? Undersök och diskutera.

Det är den 15 maj 1864. Platsen är Stora Torget.....

Betrakta det unika fotografiet över torget. Dyk ner i folkvimlet och försök att urskilja några personer. Fotot ger en bra bild av hur folk var klädda på den här tiden.

Stig in i Frimurarhuset och lyssna till beskrivningen av huset. Gör en vandring genom huset med hjälp av din egen fantasi.

Titta på bilderna från Karlstad före branden 1865. Finns någon av miljöerna eller byggnaderna kvar idag? Diskutera.

Upptäck en hög frimurare och betydelsefull värmlänning på 1800-talet. På vilket sätt var han viktig för värmländskt bruks- och näringsliv?

Glöm inte bort "Nycklar till brukssamhället". Gör en vandring genom Borgviks bruk.

Undersök människor och järnhantering under 1800-talet.

Det är vid middagstid den 7 mars 1809. En soldat.....

Visste du att det var revolutionsstämning i Karlstad vid den här tiden? Vad ville egentligen upprorsmakarna? Vad var det de ansåg hade gått snett i Sverige? Undersök vad som har hänt med hjälp av proklamationen.

Gators namn kan berätta en del om vår historia. Varför heter det Lantvärnsgatan på Tormestad? En av dåtidens stora skandaler var det s.k. "lantvärnseländet". Varför var händelserna kring lantvärnet så politiskt känsliga under 1800-talet? Vad tror du? Undersök och diskutera.

Nu är det juli 1805. Stora Torget i Karlstad breder ut.....

Titta på akvarellen över Stora Torget från 1805. Var står betraktaren i dagens gatubild? Kan du orientera dig på bilden med hjälp av någon byggnation som finns idag? Diskutera.

Med hjälp av gamla tidningar kan man få reda på en hel del vad som hände i staden.

Wallencrona var ett namn som syntes på många trycksaker vid den här tiden, som t.ex.

Carlstads Tidning. Undersök med hjälp av tidningen vad som var på gång i Karlstad i augusti 1843. Vad erbjöds t.ex. för varor och tjänster?

Del 3 – Tingvallagatan

Klicka på Tingvallagatan 9. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Hej och välkommen till Bergqvisthuset eller.....

Titta på bilden över skoaffärens fönster och entré från 1912 (klicka "dagens skoaffär"). Vad finns det för likheter med dagens husfasad? Jämför.

Ibland glöms gamla arkivhandlingar när de står i källare och på vindar. Känner du själv till något bortglömt arkiv som fler skulle kunna få glädje av?

Det är i september 1990. Ett av Karlstads mest.....

På vilka sätt har Arkaden förändrats under 20 år? Blev det den mötesplats det var tänkt att bli?

Läs igenom presentationen av Arkaden. Fundera. Argumentera för och emot.

Det är strax efter kl 9 på kvällen den 21 september.....

Hur förändrades byggnadens exteriör efter branden? Undersök med hjälp av bilderna.

På 1950- och 1960-talen förändrade många affärer sitt utseende. Tror du att skoaffärens interiör också förändrades? Diskutera.

Så har då våren kommit till Karlstad 1939.....

Hur tror du semestervanorna har förändrats från den nya semesterlagens införande 1939 tills idag?

Läs tidningsartikeln om semestertips 1944 "Res i Värmland". Jämför sedan med dagens information från Svenska Turistföreningen (klicka – resa ut i landet) och om Värmland (klicka – stanna hemma). Det

finns säkert en hel del skillnader men också många likheter. Ta en titt på skomodet från Italien 1946. Känns det hopplöst gammalmodigt eller modernt framåtsträvande? Diskutera.

Vi har kommit tillbaka till juni 1927. Huset.....

Titta på filmen om fabriks- och hantverksutställningarna i Karlstad 1927 och 1947. Försök att observera vad som visades. Till vilka människor vände sig utställningarna, tror du? Var det en familjefest eller riktade de sig mot särskilda målgrupper? Diskutera.

Det är sommar 1890. Vid den här tiden.....

Hantverket i Karlstad är lika gammalt som själva staden. Här fanns flera guldsmeder redan på 1600-talet. Vad fanns det för bestämmelser från 1754 och framåt när det gällde stämpling på guld- och silverarbeten? Klicka "Christian Brockman". Undersök en guldring och se om det stämmer.

Hantverksutbildningen var lång under skråväsendets tid. De främsta gesällerna kunde bli mästare inom sitt hantverk. Därefter sökte man burskap i en stad för att utöva sitt hantverk. Undersök vad burskap innebar.

Gesällvandringen gav upphov till många kulturhistoriska berättelser (klicka "Se kopparslagare". Läs artikeln "En vandrande gesäll" och undersök vart man vandrande och hur gesällerna levde. Undersök också gesällkontraktet och gesällbrevet från Karlstad (klicka "gesäll"). Vilket hantverk var Lindgren och Johansson verksamma inom?

Det är i januari 1867. I Karlstad pågår.....

Tuppenhof var en av flera s.k. herrgårdar eller landerier som låg utanför Karlstads stadsförsamlings gränser. Här bedrev man jordbruk och boskapsskötsel eller bara använde gården som sommarbostad. Flera av gårdarna finns kvar idag, oftast en i varje stadsdel. Vilka finns fortfarande kvar? Undersök. Ledning: Se Ronge, M. Det gamla Carlstad. Gör en utflykt till någon av gårdarna och titta efter vad som finns där idag.

Efter branden 1865 gjordes en helt ny stadsplan. Vilka områden ingick i den nya indelningen av staden? Vilken instans i stadens styrelse beredde den nya stadsplanen? Undersök vilka namn som ändrades innan slutgiltigt beslut togs. Studera utdraget av protokollet från maj 1866 (klicka "Läs om nya....."). Orientera dig med hjälp av den nya stadskartan från 1866.

Klicka å Tingvallagatan 11. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna

Välkommen till Tingvallagatan 11 och en gammal.....

Varför heter det Tingvallagatan? Oftast tar vi det för givet att en gata har ett visst namn. Vi funderar inte så mycket på varför den heter så. Men genom gatornas namn kan vi spåra en hel del om stadens historia. En gatas namn kan också berätta en del om hur det har sett ut på den platsen en gång i tiden. Lantvärnsgatan på Tormestad är ett sådant exempel.

Klicka på länken "Varför heter det Tingvallagatan?" och undersök namnet på en gata du ofta färdas på. Eller varför inte ta reda på något om namnet på gatan där du bor.

Det är i oktober 1987. Det gamla huset.....

Det här är ett hus och en tomt som var omdiskuterad under hela 1980-talet. För att du ska få en bakgrund, klicka "se film".

Den arkeologiska utgrävningen var den största som gjorts i Karlstad. Klicka "Se film om utgrävningen". Hur har den här platsen sett ut, enligt arkeologen? Hur länge har platsen varit bebyggd? Vad tror man det har bott för människor här?

Titta på 1646 års karta. Var låg kyrkan på den tiden? Ta hjälp av 1713 års karta. Vad fanns det mer för byggnader runt kyrkan? Leta reda på tomt 69. Vad var det för byggnad som stod här? Vad står det för byggnad här idag?

Den största fyndgruppen vid arkeologiska utgrävningar i städer är oftast keramik av många olika slag. Undersök vad man har hittat för olika typer av keramik under utgrävningen.

Klicka på Svenska Ostindiska Kompaniet och "Följ med på en resa till Ostindien". Vad importerade man för varor från Kina? Klicka "Varorna". Undersök.

Gå in i det "Digitala arkivet". Klicka på Serie "Expeditioner". Klicka "Skeppet Stockholms slott". Klicka "Packbok för Skeppet Stockholm". Försök att med hjälp av dokumenten

identifiera några typer av porslinsföremål som importerades till Sverige på 1760-talet, och som kanske hamnade i Karlstad.

Året är 1936. Värmlands hemslöjd är nya.....

Skapa dig en bild av hemslöjdens utbud under storhetstiden fram till 1960-talet i fråga om textil, keramik och smide (som fördjupning se Värmlands Museums årsbok 2005 – Slöjden tar form) Gör ett besök i dagens hemslöjdsbutik och jämför dåtid med nutid. Finns några av de gamla produkterna kvar?

Nu är det 1914. Nygren & Åhlins järnhandel.....

Titta på bilderna av järnhandelns utbud från 1908. Finns det något i affären som vi fortfarande använder oss av över 100 år senare? Diskutera. Hittar du något på bilderna som vi kallar antikviteter idag? Jämför priserna på klosetter. Varför är det en relativt stor prisskillnad mellan de två garderobsklosetterna, tror du? Fundera.

Det är en vinterdag 1878. Karlstad är återuppbyggt.....

Gå igenom familjen Nygrens våning med hjälp av fotografierna från 1890-talet. Fundera över vad vi idag har kvar av den tidens interiör och inredning. Vad får man för känsla när man vandrar genom våningen?

Strax efter sekelskiftet får järnhandeln telefon. Undersök vad som gäller den s.k. abonnementsavgiften och samtalsavgifterna.

I kontraktet med Karlstads Vatten- och Gasverk kan vi se att vatten och avlopp drogs in i fastigheten 1911. Vad gällde rörande avloppsledningen? Undersök.

Karlstads första turistbroschyr är förmodligen "Vägledning för Brunns- och badgäster" från 1878. Gör en rundvandring i Karlstad med hjälp av företagsreklamen. Med hjälp av tomtnumren, dåtidens adresser, kan du placera företagen på stadskartan.

Gå vidare till nästa blad och undersök vad man kunde göra vid Karlstads Brunns- och Badinrättning.

Det är den 3 november 1862, sent på eftermiddagen.....

Orientera dig på kartan! Lokalisera gasverksbyggnaderna på fotografiet från 1863 (klicka "gasverk"). Leta reda på gasverksbyggnaderna på stadskartan från 1865. Fundera på var de båda byggnaderna skulle ha legat i dagens stadsplan (ledning: byggnaderna klarade sig under branden. Se stadskarta 1882 på bilden Det är en vinterdag....)

Hur hade man tänkt sig att gasen skulle användas och i vilken omfattning? Undersök genom att läsa protokollet från den 19 februari 1862 (klicka "magistraten").

På vilket sätt framställdes egentligen gasen? Titta på filmen från 1938.

Klicka på Tingvallagatan 13. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Välkommen till en av Karlstads mest storslagna.....

Gör en vandring genom banken till en av Karlstads mest kända och inflytelserika personer vid mitten av 1800-talet: Bankdirektör Fritz Clarholm. Undersök var han växte upp och var han bodde i Karlstad. Finns något av husen kvar idag?

Tycker du om konst och antikviteter? Det gjorde sonen Per Clarholm. Hans hem på Alsters herrgård var fylld av rariteter. Där fanns allt från egyptiska mumiemasker till föremål från kejsar Napoleon. Sitt intresse för antikens historia delade Clarholm med kronprins Gustav Adolf, som ibland gästade det storslagna hemmet.

Gör ett besök på Alsters herrgård, du också, med hjälp av fotografierna från 1942. Vill du lära dig mer om historien bakom en del av föremålen på bilderna, klicka "konst och antikviteter".

Den 1 maj 1940. I Europa pågår 2:a världskriget.....

Under krigsåren var bankerna viktiga instrument i uppbyggandet av landets totalförsvar. På vilket sätt motiverade svenska staten medborgarna att köpa och spara i försvarsobligationer? (klicka "Läs dokument....").

Vad hade Sveriges sparbanker för olika förslag som skulle stimulera sparandet? Undersök. Klicka "köpa försvarsobligationer".

Våren har kommit till Paris den 12 mars 1932.....

Kreugerkraschen hör till en av de största kriserna i Wermlandsbankens historia. Titta på NWT:s förstasida den 13 mars (klicka "kreugerkraschen"). Hur förklarar medierna orsakerna bakom Kreugers död? Diskutera.

Det är den 28 november 1922. Styrelsen för.....

Under lågkonjunkturen i början på 1920-talet var arbetslösheten hög i Sverige. På många ställen i landet organiserades nödhjälpsarbete för arbetslösa. Klicka "Arbetslöshetskommis."

Vad erbjöds för arbete i Bengtsfors? Vad var arbetsförtjänsten? Undersök.

Hur mycket betalades ut per dag till arbetslösa av Arbetslöshetskommisjonen f o m 1 maj 1922. Undersök Arbetsförmedlingens rapport om arbetslösheten i Värmland 1921. Vilken ort har

den högsta arbetslösheten i Värmland? Vad är orsaken till det, enligt rapporten? Vilken yrkesgrupp bland kvinnorna i Karlstad uppvisar den högsta arbetslösheten?

Vad anser Arbetsförmedlingen om att kontant understöd utbetalas utan att arbete erbjudits?

Vi är i november 1908. Wermlandsbankens nya.....

Klicka på kartan från 1908 och undersök hur följande områden i staden har förändrats på 100 år. Sandgrundsudden, Inre hamn, Norrstrand och Klara.

Det är sommar i Karlstad och vi skriver den 29 juni 1888.....

De flesta svenskar med rötter i landet sedan 1800-talet har oftast en släkting som emigrerat till Amerika i slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. En av många är Anna Kristina Gustafsdotter som bodde i det här huset en tid. Har du själv en släkting som utvandrat? Gör en eftersökning på databasen Ellis Island (klicka "New York").

De som bodde kvar i Karlstad vid denna tid kunde i alla fall glädja sig åt att staden äntligen fick ett vatten- och avloppssystem. Undersök hur man 1893 löste problemet med avloppsledningen (klicka "vattenverk"). Hur fungerar det på 2000-talet? Jämför med dagens vatten- och avloppssystem (klicka "Sandgrund" och därefter "Sörmoverket").

Del 4 – Östra Torggatan.

Klicka på Östra Torggatan 7. Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Du befinner dig nu på Östra Torggatan 7.....

Ta och betrakta den här bilden. Bilder vi ser och miljöer vi vistas i ger oss alltid olika känslor som kan vara minnen av olika slag som vi burit med oss genom livet. Den här gatan har nog de flesta av oss gått på och kanske vi också varit inne i någon av affärerna.

Fundera några minuter på vad du får för känsla när du betraktar det här fotografiet. Skriv ner din spontana reaktion och reflektera kring vad orsaken kan vara. Diskutera. Pröva det här sättet också i andra sammanhang.

Det är söndagen den 3 september 1967. Den här dagen.....

Nu för tiden ingår de flesta butiker i affärskedjor som finns över hela landet, så är det även med sportaffärerna. De flesta av oss har väl någon gång besökt Stadium, Team Sportia eller Intersport. För 40 år sedan var det annorlunda. Här på gatan låg David Bergströms sportaffär, en av de större i Karlstad. Lite längre norrut på Östra Torggatan låg konkurrenten. Kommer du ihåg namnet på den sportaffären?

I affärerna syntes då och då någon av de kända spelarna i Göta, Boltic eller Västerstrand. Titta på bilderna av bandylagen från 1950- och 60-talen. Känner du igen någon? Eller har du kanske en broder eller far som spelade bandy? Kanske har du fotografier eller något annat som du kan ta med och visa och berätta om?

Det är hösten 1945. Sedan några år ägs huset av.....

På hösten detta år började flyktingarna komma till Sverige från ett Europa som låg i ruiner. Tack vare företagare som Gustafssons Ur och Nilsson & Axell fick skickliga yrkesmän från olika länder i Europa arbetstillstånd i Sverige. En av dem var Siegfried Kleinschmidt. Han personifierar mycket av Europas historia från förra seklet. Lyssna till hans berättelse.....

Vad tog du mest intryck av i berättelsen? Diskutera.

Kanske känner du själv någon flykting som kommit till Sverige under senare år? Tror du det är någon skillnad att vara flykting idag mot vad det var på 1940- och 50-talen? Diskutera.

Vi har kommit tillbaka till krigsåret 1915. I huset har nya.....

I slutet av 1860-talet började det att komma judiska emigranter till Karlstad. När staden började byggas upp efter branden och varor började efterfrågas fanns här goda möjligheter till arbete. En av de första som kom var Josef Pagrotsky. Lyssna till hans släkting Leif när han berättar. Fundera på följande. Vad kunde orsakerna vara till att så många judar lämnade Ryssland? Vad fanns det för svårigheter för judar att etablera sig här? Vilka var problemen för Leifs farfar? Vad ägnade sig familjerna Bergson och Simansky åt för verksamhet? Undersök. Sommaren 1945 kom ett stort antal judiska kvinnor till Karlstad. Var i Karlstad placerades de? Vad hade de för sjukdom? Undersök. Se film om flyktingmottagandet samt studera dokumenten från 1945.

För att få en bakgrund till judarnas historia, klicka "Läs mer.....".

Nu är det år 1887. I det här huset ligger

Titta in till Bergs specerier. Det här var långt före snabbköpens tid. Försök att urskilja något i varusortimentet. Känner du igen något av interiören som man fortfarande kan se i en del affärer? Studera NWT:s artikel från 1948. Vad har man tagit i bruk för nyhet i affärens filial på Sundsta? Undersök.

De flesta av våra gamla byggnader i Karlstad har mist mycket av sitt ursprungliga utseende. Det tänker vi inte så ofta på. Men om man jämför dagens utseende med en gammal bild, ser man den ibland stora skillnaden. Jämför dagens saluhallsbyggnad med den ursprungliga från 1909 (klicka "Victoria station"). Vad ser du för skillnader i exteriören? Undersök vilka tekniska nyheter saluhallen hade.

Carlstads handelssocitet var den första köpmannaorganisationen i staden. Titta på priskuranten och undersök varusortimentet i Karlstad 1821. Viktmåttet är i skålpund (1 sp=0,425g) 1 tunna=125,6 liter, 1 kanna=2,6 liter. Myntsorten är riksdaler. En stalldräng hade i årslön 1820, 83 riksdaler samt avlöning i naturprodukter.

Vi har kommit tillbaka till 1829, närmare bestämt.....

Korrectionshuset var en skräckens boning för många fattighjon som blev intagna där i början av 1800-talet. Klicka "lösdriveri och prostitution" för att ta del av Anna Lisa Bratts öde.

Reglementet från 1812 är en stark läsning. Se särskilt Art. VI § 6 och 7.

Titta på matsedeln eller spisordning som det kallades. Vad erbjöds för frukost och middag? Undersök.

Anstaltens arkiv är en unik kvarleva från en annan tid med en annan människosyn. Det undkom branden 1865 tack vare att det flyttades till lasarettet nere vid kanalen.

Det nya cellfängelset stod klart 1847. Granska de fem fångrullorna från slutet av 1800-talet och undersök vad fångarna begått för brott och hur lång strafftiden var (klicka "fängelse"). Besök fängelsemuseet för att få tidskänsla!

Jämför det gamla fängelset med bilder från dagens anstalter (klicka "dagens kriminalvård"). Vad ger kriminalvården för olika information om fängelsestraff? Hur informerar man anhöriga?

Diskutera synen på brott och straff då och nu.

Lyssna till beskrivningen av Karlstad från 1810. Titta på bilderna från 1810, 1850 och 2010 och jämför hur samhället har förändrats under 200 år. Fundera på hur det ser ut här om ytterligare 200 år. Diskutera.

Klicka på Östra Torggatan 9.

Läs alltid igenom texten på sidan innan du går över till frågeställningarna.

Vi befinner oss vid Arkadens köpcentrum, en av flera.....

Shoppingcenter och gallerior är någonting som vi förknippar med vår egen tid. Men faktum är att liknande byggnader fanns redan i det gamla Grekland och Rom för över 2000 år sedan.

Här i Karlstad var Bazaren en slags galleria som man kunde hitta motsvarigheter till ute i Europas storstäder vi 1800-talets mitt.

Titta på bilden av ruinerna efter Bazaren och lyssna på beskrivningen av huset och de affärer och människor som fanns där före 1865. Lev dig in i berättelsen och försök framkalla "inre" bilder av en vandring genom byggnaden från Tingvallagatan till Skepparegatan.

Det är en vinterdag 1984. Här på Östra Torggatan.....

I april 1924 bildades Karlstads radioklubb. Vilka var de första radioamatörerna? Var fanns den första lokalen? Var låg radioklubbens studio? Vad sände man för program? Vilka medverkade? Undersök (klicka "Den första radioutsändningen", därefter "Gustaf Holm").

Lyssna på SR Minnen (klicka "radiotjänst"). Lyssna på historiska röster som Sven Hedin, Dag Hammarsköld, Tage Erlander m.m.

Det är sommaren 1968. Här i det gamla stenhuset.....

Förr i tiden blomstrade cafékulturen i Karlstad. Det var inte bara bakverk och choklad som var omtalad i hela landet utan även caféinteriörer. Det som finns kvar idag är minnena och fotografierna. Undersök den gamla café- och konditorikulturen i staden med hjälp av Kerstin Welin- Lindhs berättelser (klicka "Ekmans" o.s.v). Var låg konditorierna? Vad hade man för specialiteter? Vad fanns det för bagerier och andra konditorier? Undersök. Vad är egentligen cafékultur? Fundera och diskutera.

Var i Karlstad finns traditionen idag? Välj ut ett representativt konditori eller bageri och smaka dig fram med hjälp av dagens specialiteter. Glöm inte bort att känna efter om inredning och atmosfär känns bra. Jämför då och nu.

Slut. Lycka till!